

responent *aubék* («*aoubec*: aubier, bois entre l'écorce et le coeur de l'arbre», en el Comenge, Dupleich, *Patois de St. Gaudens*; i lluny d'allà a la costa de la Gironda, Moureau, *Patois de la Teste*).

Hi ha en romànic i fins en català diverses denominacions de l'albeca formades amb la mateixa arrel. En bona part no fa escrúpol admetre que són d'origen romànic, car es tracta de sufixos ben representats en romànic i fins en llatí. Cast. *albura* [1629, Huerta], que ja és ll. tardà *albura* (CGL III, 439) i no ha estat estrany al català (veg. *AlcM*). Ll. ALBURNUM id., documentat en Plini, i que ha donat una forma fr. ant. *albour*, oc. ant. *alborn* (Schultz-Gora, *ASNSL* CXLIII, 101-103), i se'n citen formes *alborno*, *alborno* i *borne* en castellà (DCEC, s. v. *borne* v), cf. FEW s. v., núm. 6. Fr. *aubier*. En català mateix tenim *albenc*, pròpia dels nostres Pirineus centrals: *l'albéy* a Àreu de Vall Ferrera (1933), *l'olbéy* a l'Alta Ribagorçana (Bono, 1957), *albeuco* «pino malo» a Benasc (1964), *albén* a Viu de Campo (1964). En aquest el sufix és ja pre-llatí, però no és gaire inversemblant que sigui un derivat format ja en romànic, donada la gran productivitat de *-enc* en català. Però *-eca* i *-ec* no són sufixos catalans ni occitans vius; i per tant és molt més difícil admetre que *albeca* i *aubec* siguin creacions purament romàniques, més que més estant documentats en inscripcions i fonts de l'Antiguitat, a la Gàl·lia, formes com *Albici*, *Albece*, i altres en *Albicc-*, *Albic-* (Whatmough, *Dial. of Ancient Gaul*, ed. xerogràfica, pp. 80, 82, 83). I realment és un fet que *-iccōs*, *-icca*, és un sufix copiosament representat en la documentació cèltica (veg. Holder, etc.).

De fet no hi ha necessitat de partir del ll. ni de suposar una excepcional creació rom., puix que ALBHOS 'blanc' es remunta fins a l'indoeuropeu: no solament és llatí *albus* i umbro-sabèlic *albos*, sinó que en derivats, en noms propis i en aplicacions especials, va deixar abundant i ben comprovada descendència en germànic, en balto-eslau, en grec, i hi ha proves de la seva existència en llengües cèltiques i altres del substrat toponímic occidental (Pok., *IEW*, 30-31): gr. *ἄλφος* 'eczema o sarna blancs', germ. **alb-it-* 'cigne' (a.-al. ant. *albiz*, ags. *aelbitu*, esc. ant. *elptr*), paleosl. i rus *lebedi* id. (amb variants en polonès, txec i serbi, que suposen esl. comú **olb-edī*), lit. *bal-aūdis* 'colom', i noms de lloc *Alba*, *Albium*, *Albis* (> al. *Elbe*), molt repetits des de l'Antiguitat com a noms de lloc en les zones cèltiques, lígurs i itàliques, que almenys en bona part provenen d'aquest adjectiu indoeuropeu (cf. encara ky. *elyydd* 'món', comparable a l'esl. *světŭ* 'claror', 'món').

Sembla, doncs, raonable d'afirmar que tenim dret a postular una base substràtica **ALBĪKROS*, **ĪKKĀ*;¹ si bé és difícil decidir si es tracta d'un terme d'un dialecte cèltic continental, o bé a incloure en el concepte un poc vague del sorotàptic, car si bé l'indoeur. BH apareix representat per *-F-* en les relíquies sorotàptiques més típiques, també hi ha formes amb *-B-* que semblen procedents de dialectes d'aquest grup (majorment si admetem que inclouen els parlars euro-

peus que indoeuropeïtzaren els lígurs).

DERIV.: *Albecós* (*AlcM*).

¹ A l'aragones de la Vall de Gistau l'albeca es diu *bañáro* (Plan, 1964), ço que podria ser alteració d'un **ALBICCIAROS* (> **albeñáro*), segurament derivat de **ALBIKKIOS*.

Albeçre, *AlcM*, d'etimologia aràbiga (cf. DCEC *alcatenes* i *zaragatos*) *Albelatge*, *albellatge*, V. *albellatge* (ABELLA)

ALBELLÓ, 'conducte subterrani per on s'escolen les aigües sobrereres o brutes', de l'ar. *al-bāllā'a* 'la claveguera', de l'arrel *bāli'o* 'engolir'. □ 1.ª doc.: S. XIII, *Costums de Tortosa*.

On el mot apareix repetidament, p.ex. p. 127: «tot hom pot fer claveguera o estremera en son alberc, en qualque loc se vuyla, a sa pròpia volentat, et encara fer *albeyl*, ab sa pròpia messió, per la carrera pública, de sots terra, tro al Rech o a la Barbacana o al Vayl». També en docs. del Mostassaf de València, de 1322: «cascun veyh pot la claveguera o l'albelló de l'estremera o altres aygues de les sues cases metre et menar en la claveguera, o en l'albelló públich», «les immundícies, ço és les legees et les pudors de les clavegueres et d'estremeres et d'albellons, si no són nedejades et reffeytes fan lo cel pestilenciós» (*DBal.*). També havia estat ben usual a Barcelona, com es veu per la documentació antiga de l'arxiu de la ciutat: en una disposició del S. xv els Consellers donen permís als manobres per «fer escurar clavegueres e *albollons*», i en una ordinació de 1530 els Consellers i prohòmens, per prevenir emanacions («males olors») que poden fomentar la pesta estatuïen que no fos «permès a algunes persones —ciutadans o habitants de la ciutat ni altres— scurar, buydar i netejar, per si o per altri, privades algunes o *albollons*» (Caretà, *Dicc. de Barb.*, s. v. *albanyal*).¹

Encara que el mot continua bastant viu en diverses zones del Princ., sobretot el Migjorn («*aubelló*, nom tarragoní² de la claveguera», *CostMancom.* II, 69), i conservi plena vigència a les Illes, enlloc no té tanta vitalitat com en el País Valencià. Aquí, doncs, ens detindrem a precisar els significats valencians, més que més essent aquesta l'única regió on el mot es manté en ús en la terminologia urbana i no solament rural.

Sanelo, c. l'a. 1800, el definia, com en general els altres diccionaris, «cloaca, conducto de inmundícies, *albañar*» (E26rb, p. 69). Ens informa Giner i March en una carta de 1955, rectificat i aclarint una nota antiga on donava *albelló* com a equivalent valencià del «català» *claveguera* (*El Camí*, 14-IV-1934), que sens dubte és també una bona traducció de «cloaca» però «més aviat correspon al cast. *alcantarilla*», i concreta aplicacions (confirmades per Ferrer i Pastor, que és de la Font d'En Carroç, Gandia): «en els carrers urbanitzats i asfaltats és el forat al costat de la vorera, per on s'escola l'aigua (generalment bruta, no sempre), d'on l'aigua passa a la claveguera, i també el